

Jarosław Stelmach

mjr rez., dr inż., Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego w Krakowie „Apeiron”
<https://orcid.org/0000-0003-4936-9231>

Romuald Grocki, *Zarządzanie kryzysowe. Dobre praktyki*

[wyd. 2, Difin, Warszawa, 171 ss.]

Po wejściu w życie ustawy o zarządzaniu kryzysowym¹ w 2007 r. i jej nowelizacjach w kolejnych latach, opublikowano kilkaset monografii dotyczących zarządzania kryzysowego, a liczba artykułów naukowych na ten temat sięga pewnie tysięcy. Powołano do życia ośrodki naukowe badające to zagadnienie, a idea zarządzania kryzysowego jest powszechna we wszystkich dziedzinach funkcjonowania państwa. Wobec tak bogatego dorobku naukowego i wszechobecnej praktyki trudno jest zaskoczyć czytelnika nowym ujęciem lub nowatorskimi rozwiązaniami w ramach zarządzania kryzysowego. Takiej próby podjął się Romuald Grocki i można zaryzykować stwierdzeniem, że jest to aktywność udana oraz z pewnością pożyteczna.

W 2020 r. ukazało się drugie wydanie książki *Zarządzanie kryzysowe. Dobre praktyki* (pierwsze miało miejsce w 2012 r.). W porównaniu z pierwszą edycją obecna wersja została zaktualizowana i poszerzona m.in. o zagadnienia związane z ewakuacją osób niepełnosprawnych i zwierząt w sytuacjach zdarzeń nadzwyczajnych.

Publikacja składa się z krótkiego wstępu, dwóch rozdziałów, zakończenia, bibliografii, słownika terminów i wyrażen oraz wykazu fotografii, rysunków, tabel

¹ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz.U. z 2007, nr 89, poz. 590).

i wykresów. Pomimo niewielkiej objętości (171 stron) może zainteresować już podczas pobieżnego jej oglądania. Wynika to z oryginalnego i syntetycznego sposobu przedstawienia treści. Po otwarciu książki uwagę czytelnika zwracają liczne wykresy, rysunki oraz tabele. Większość tych materiałów ma charakter autorski i przedstawia praktyczną perspektywę poznawczą. Dodatkowo częste pogrubienia w tekście oraz występujące w ramach definicje pomagają w zapamiętaniu najważniejszych kwestii i przyczyniają się do porządkowania na bieżąco zdobywanej wiedzy. Z pewnością wyróżnia to tę monografię spośród innych publikacji związanych z dyscypliną nauk o bezpieczeństwie. Co ważne, książka nie traci w ten sposób waloru źródła naukowego, zyskuje wręcz na wiarygodności przekazu dzięki zamieszczeniu w niej bogatego materiału badawczego, zgromadzonego przez autora.

O wartości książki stanowi najczęściej jej autor. I tak się dzieje w przypadku recenzowanej monografii. Grocki jest absolwentem Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie i doktorem nauk rolniczych w zakresie kształtowania środowiska. Będąc przez wiele lat oficerem Wojska Polskiego zdobył praktyczne doświadczenie w obszarze zarządzania kryzysowego ze szczególnym uwzględnieniem ochrony przeciwpowodziowej (dowodził wybranymi działaniami w czasie powodzi tysiąclecia we Wrocławiu w 1997 r.). To z kolei zaowocowało znakomitym dorobkiem naukowym i pracą naukowo-badawczą, którą prowadzi obecnie w kilku ośrodkach naukowych (Akademia Wojsk Lądowych we Wrocławiu i Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu).

Rozdział I pt. *Zarządzanie kryzysowe* jest terminologicznym ujęciem tematu ze szczególnym zwróceniem uwagi na zagadnienia sytuacji kryzysowej. Jest to zabieg jak najbardziej pożądany, ponieważ umiejscawia zarządzanie kryzysowe w relacji do rzeczywistego zdarzenia nadzwyczajnego, mogącego mieć miejsce w każdym środowisku. Powołane przykłady, rysunki oraz rozważania teoretyczno-praktyczne pozwalają na zrozumienie idei prowadzenia działań wobec rozgrywającego się w czasie incydentu. Ciekawym i jak dotąd niepodejmowanym w literaturze zagadnieniem są kryteria warunkujące powstanie sytuacji kryzysowej. Autor wylicza ich kilka, m.in. odległość w czasie, straty, prawdopodobieństwo, czas trwania, obszar oraz możliwości reagowania. Przy czym każde z nich szczegółowo omawia, proponując modele obliczeniowe pozwalające na obiektywne wyrażanie ich wartości. Takie ujęcie sytuacji kryzysowej powinno przekonać przede wszystkim praktyków, ponieważ przekłada się na możliwość oceny tych czynników i jednocześnie wskazuje na różnego rodzaju zmienne wpływające na ich ostateczny kształt. Wzory obliczeniowe są przedstawione w sposób intuicyjny i zrozumiały. Co więcej, mają charakter uniwersalny i mogą być dowolnie modyfikowane na potrzeby różnorodnych zagrożeń. Rozdział wzbogacają liczne przykłady konkretnych zdarzeń, na bazie których zbudowane są wyliczenia oraz pragmatyczne wnioski. W tym miejscu bardzo często są powoływane przydatne praktyki i rozwiązania z instytucji zajmujących się na co dzień zarządzaniem kryzysowym, takich jak np. Federalna Agencja ds. Nadzwyczajnych Zagrożeń w USA (FEMA).

Rozdział II pt. *Dobre praktyki* stanowi część główną książki i jest podzielony na osiem podrozdziałów odpowiadających kolejno omawianym obszarom dobrych praktyk. Oryginalne wyselekcjonowanie i mocno utylitarne opisanie tych zagadnień wyróżnia książkę wśród innych monografii dotyczących zarządzania kryzysowego. Rozdział otwiera opis pojęć oraz przekonujący graf (s. 43), dzielący dobre praktyki

na osiem podstawowych rodzajów (struktury, zarządzanie ryzykiem, strategia, planowanie, Standardowe Procedury Operacyjne, współdziałanie, świadomość, ćwiczenie). Autor wskazuje przy tym na nieprzypadkową kolejność powołanych elementów modelu, która powinna być zachowana, by w sposób maksymalnie efektywny realizować działania zarządzania kryzysowego.

Kolejne podrozdziały książki są poświęcone wyżej wymienionym obszarom dobrych praktyk. Taki podział przekazywanych treści jest logiczny i pozwala na dalsze zapoznawanie się z różnymi zagadnieniami zarządzania kryzysowego. Każda z tych części obfituje w przykłady, szczegółowe opisy, zdjęcia oraz rysunki. W książce wiele jest modeli obliczeniowych, wzorów i definicji, jednak wszystko koncentruje się na idei przydatności w prowadzeniu realnych działań. Autor bardzo często odwołuje się przy tym do bogatej literatury przedmiotu z uwzględnieniem zagranicznego dorobku naukowego. Dzięki takiemu ujęciu tematu czytelnik jest w stanie korzystać z książki jako źródła wiedzy naukowej oraz instrukcji przygotowania działań kryzysowych w rozmaitych instytucjach administracji publicznej. Przywoływane przykłady planów, instrukcji lub procedur można z powodzeniem implementować na każdym szczeblu organizacyjnym zarządzania kryzysowego. Ich nowatorskie ujęcie z uwzględnieniem doświadczeń krajowych i zagranicznych sprawia, że stanowią one podłoże do dokonania rewizji posiadanych rozwiązań strukturalnych, planistycznych oraz organizacyjnych w komórkach zarządzania kryzysowego instytucji publicznych i prywatnych. Co więcej, są one dostosowane do konkretnych zagrożeń, takich jak np. powódź, pożar, wichury lub zagrożenia terrorystyczne. Ciekawym wątkiem tego rozdziału jest zagadnienie ćwiczeń. Autor opisuje w nim szereg możliwości ich przygotowania i prowadzenia, wykorzystując w tym miejscu swoje bogate doświadczenie dowódcze i dydaktyczne. Po lekturze tego podrozdziału z pewnością świadomość potrzeby prowadzenia działań edukacyjnych wzrasta oraz istnieje wrażenie nieograniczonych możliwości w organizacji tego typu przedsięwzięć w przyszłości.

Po zapoznaniu się z całością publikacji można odnieść wrażenie, że przeczytało się książkę inną i oryginalną. Być może dlatego, że aspekty prawne są w niej poruszone w sposób śladowy (co podkreśla również autor w zakończeniu). Wydaje się to jednak zabiegiem słusznym. Odtwórcze opisy kolejnych artykułów ustawy są już powszechnie dostępne na rynku wydawniczym, dlatego książka będzie długo aktualna. Pomimo kolejnych nowelizacji ustaw zagadnienia poruszone w publikacji pozostaną w większości niezmiennie. Nadanie przekazowi charakteru uniwersalnego jest celowe i dzięki temu treści zawarte w książce mogą służyć kolejnym pokoleniom praktyków i teoretyków.

Autor unika standardowego zakończenia książki posługując się techniką krótkiego wywodu (zamiast podsumowania). Podkreśla w nim swoje nadzieje, że treści dotrą do jak najszerszego grona odbiorców, będąc praktycznie wykorzystane w realizacji faktycznych działań antykryzysowych. Biorąc pod uwagę zawartość publikacji, styl pisarski oraz oryginalną formę przekazu, należy spodziewać się, że tak właśnie będzie. Książka z powodzeniem może być wykorzystywana przez praktyków w komórkach zarządzania kryzysowego, ale też może służyć jako znakomite źródło wiedzy dla naukowców i studentów. Wydaje się, że jest to publikacja dla każdego, ponieważ idea zarządzania kryzysowego jest uniwersalna i można zastosować ją w wielu obszarach życia społecznego i indywidualnego.

